

1.02 Pregledni znanstveni članek

UDK 929Kešpret I.
27-789.64-76-051(540)

Prejeto: 4. 5. 2021

Bogdan Kolarredni profesor v. p., Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani, Poljanska cesta 4, SI-1000 Ljubljana
E-pošta: bogdan.kolar@guest.arnes.si

Lokovičan Ivan Kešpret – fotograf in učitelj v Indiji

IZVLEČEK

Čas med svetovnima vojnama je v slovenski cerkveni zgodovini označen kot obdobje posebnega zanimanja za cerkvene skupnosti v drugih delih sveta, predvsem v razmerah, ki so jih označevali z izrazom »misijonske«. Med redovnimi skupnostmi je bila v tem pogledu na prvem mestu skupnost salezijancev. Ivan Kešpret, po rodu iz Lokovice pri Šoštanju, se je z njo srečal v Ljubljani, kjer je postal njen član. Izobraževanje za poklicno delo je nadaljeval v Italiji in po letu 1947 razvil vrsto dejavnosti v izobraževalnih ustanovah v več indijskih pokrajinah. Bil je profesionalni fotograf, snemalec in učitelj v poklicnih šolah, ki so usposabljele za delo z mediji. Kljub oddaljenosti je ohranjal stike s slovenskim prostorom in se redno oglašal v tisku, ki je objavljala poročila o misijonskih dejavnostih.

KLJUČNE BESEDE

Indija, Ivan Kešpret (1920–2002), misijonsko delo, poklicno izobraževanje, Lokovica pri Šoštanju, salezijanci

ABSTRACT

IVAN KEŠPRET, A NATIVE OF LOKOVICA. PHOTOGRAPHER AND TEACHER IN INDIA

In Slovenian Church history, the time between the two world wars was marked by a special interest in religious, particularly 'missionary' communities in other parts of the world. In this regard, the Salesians of St. John Bosco occupied the first place among religious orders. Ivan Kešpret, born in Lokovica near Šoštanj, first met the community in Ljubljana, where he also became its member. He pursued his further professional training in Italy and after 1947 developed a variety of activities for educational institutions in different Indian regions. He was a professional photographer, a cameraman, and a teacher at professional schools specializing in media education. Although far from Slovenia, he maintained contacts with his native country and regularly published newspaper articles about his missionary activities.

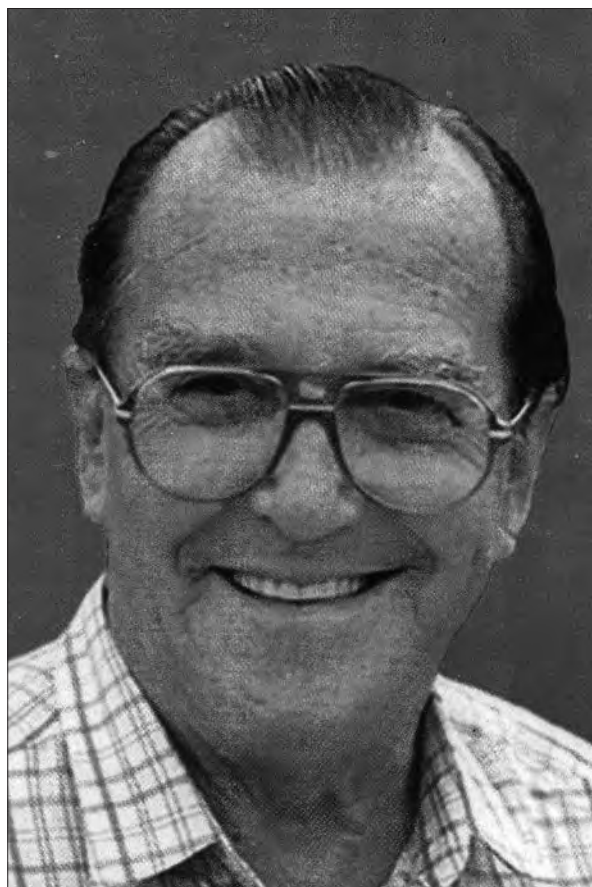
KEY WORDS

India, Bro. Ivan Kešpret (1920–2002), missionary activities, professional education, Lokovica near Šoštanj, Salesians

Po štirih desetletjih dela med Indijci je leta 1987 ob obisku slovenskega novinarja misijonar Ivan Kešpret dejal: »Moji ljudje so tukaj, doma jih ne poznam. Po obrazu že, ampak v dušo sem lahko pogledal le Indijcem, s katerimi živim in delam. Ljudje so me tukaj sprejeli za svojega. Mislim, da me imajo radi, jaz pa njih tudi.«¹ Življenjska pot Ivana Kešpreta se je začela 29. oktobra 1920 v Lokovici pri Šoštanju.² Rodil se je kot najstarejši od devetih otrok v družini očeta Jožefa in matere Marije, rojene Stropnik. V domačem kraju Šoštanj je naredil osnovno šolo ter štiri razrede meščanske šole. Želja, da bi si ustvaril pogoje za samostojno življenje, ga je peljala od doma. Nekaj mesecev leta 1938 je služil kot trgovski vajenec v Rogaški Slatini. Takrat pa je slišal za možnosti nadaljnega izobraževanja in poklicnega usposabljanja, ki so ga nudili v okviru redovne skupnosti salezijancev. Tako je septembra 1938 odšel na Rakovnik pri Ljubljani, kjer je začel spoznavati različne oblike delovanja, ki so takrat poleg temeljnih vzgojno-šolskih in družabnih dejavnosti potekale v zavodu. Med

njimi je največ njegove pozornosti pritegnila tiskarna in druge aktivnosti, povezane z njo: priprava in oblikovanje besedil, knjigoveznica, knjigarna in papirnica Mladinska založba in drugo. Ob seznanjanju s temi dejavnostmi in ustanovo kot takšno se je maja 1939 odločil zaprositi za sprejem v red. Da bi to lahko uresničil, je moral opraviti noviciat; začel ga je 18. julija 1939 in se preselil na Radno pri Sevnici. V tistem šolskem letu je bilo v noviciatu 30 kandidatov za redovno skupnost, od tega je bila polovica pripravnikov za brate in druga polovica kandidatov za duhovništvo. Enoletna izkušnja življenja in dela skupaj z drugimi je Kešpreta spodbudila, da je v njem dozorela odločitev za vstop v skupnost. Njen član je postal na začetku avgusta 1940.

Bivanje na Radni in močno zanimanje za misijone, ki je prevevalo vsakodnevni utrip življenja te ustanove, je delo v misijonih vanj položilo kot alternativo uresničevanja njegove osnovne življenjske odločitve. V središču pozornosti mladih v zavodu so bila takrat poleg močnega misijonskega pečata, ki ga je skupnost imela od vsega začetka, poročila, ki so jih o svojem delu na Kitajskem pošiljali misijonarji Jožef Kerec (1892–1974),³ Jožef Geder (1901–1972)⁴ in Andrej Majcen (1905–1999).⁵ Kerec in Majcen sta bila gojenca ustanove na Radni in sta z njo ohranjala stike vse do njenega zatrtja aprila 1941. Kerec je v radniškem domu opravil nekaj let vzgojne prakse in študij nadaljeval v Italiji. Majcen je bil na Radni učitelj v ljudski šoli, nato je postal učitelj v strokovnih šolah na Rakovniku, slednjič se je odločil za odhod na Kitajsko. Zanj so z različnimi prireditvami zbirali sredstva. V šolskem letu 1939/40 je bilo še nekaj dodatnih okoliščin, ki so povečevale zanimanje za druge kulture in svet. Oktobra 1939 je zavod obiskal kitajski škof Damijan Čeng (Damian Tcheng, apostolski prefekt Zhaotunga 1935–1945).⁶ Konec istega meseca so pripravili misijonsko prireditev, junija 1940 pa še misijonsko razstavo.⁷ Kešpret se je v začetku

Ivan Kešpret (1920–2002) (ASD, fototeka).

¹ Lorenci, Z ladjo Maribor, str. 8–9.

² Iz uradnih dokumentov je razvidno, da je bilo njegovo osebno ime Ivan, čeprav se je pogosto pojavljalo tudi ime Janez. Več o njem gl. Ciglar (ur.), *V misijonskih brazdah Indije*.

³ Kerec je na Kitajsko odpotoval leta 1921. V portugalski koloniji Macao je zaključil študij teologije, nato je delal v Hong Kongu in sredi tridesetih let odšel v notranjost Kitajske. Z zanimivimi in obsežnimi poročili se je redno oglašal v cerkvenem tisku na Slovenskem. Daljši obiski so mu pomagali, da je obiskal številne kraje po Sloveniji ter pridobil tako sredstva kot prostovoljce in prostovoljke, ki so se mu pridružili.

⁴ Geder je na Kitajsko odšel jeseni 1929 in deloval v okraju Lin-Chow.

⁵ Majcen je na Kitajsko odšel leta 1937 in se pridružil Kerecu. Rassiga je njuno povezanost predstavil kot del prvotnega načrta in kot neke vrste osebne dogovora, čeprav so bile odločitve o krajih delovanja sprejete drugje (Rassiga, *Don Andrea Majcen*, str. 9–11).

⁶ Kitajski škof Damijan Čeng se je konec julija 1939 v Ljubljani udeležil mednarodnega kongresa Kristusa Kralja, nato pa na Slovenskem ostal še nekaj tednov. Bil je apostolski administrator kitajske cerkvene pokrajine Zhaotung. Na njegovem ozemlju je deloval slovenski misijonar Jožef Kerec, ki je Čenga nasledil v vodenju prefektore (Slovenski dom, št. 169, 27. 7. 1939, str. 1, »Kitajski škof msgr. Čeng govori«).

⁷ ASD, fasc. U2, povzetele kronike za šolsko leto 1939/40.

avgusta 1940 vrnil na Rakovnik, kjer se je vključil v delo rakovniške tiskarne, uprave Knjižic, in sodeloval v dejavnostih Mladinske založbe, ki je imela prostore v starem delu Ljubljane. Ker pa ideja o delovanju v misijonih v njem ni usahnila, je kmalu po prihodu na Rakovnik napisal prošnjo, da bi ga poslali v eno od misijonskih dežel.

Odločitev za Indijo

Ob koncu druge svetovne vojne se je s skupino članov skupnosti na Rakovniku in z znanci, s katerimi je sodeloval v medvojnih letih, umaknil v tujino. Nekaj časa je bil v taboriščih na Koroškem, najprej na Vetrinskem polju, nato je zapustil taboriščno skupnost in si poiskal delo pri kmetih na podeželju. Hkrati je iskal možnosti, da bi odšel v Italijo, kjer so salezijanske ustanove preživele vojni čas ter ponovno začele odpirati svoje prvotne ustanove in dejavnosti. Uspelo mu je, da je v pozni jeseni 1945 našel zatočišče v Torinu, kjer je bilo središče reda. Zaradi predhodnih izkušenj so mu zaupali skrb za filmske in fotografske zbirke v osrednjem salezijanskem misijonskem uradu. Delovno mesto mu je ponudilo možnosti, da se je naprej usposabljal za vzdrževanje in ohranjanje filmskega in fotografskega gradiva ter istočasno za seznanjanje z misijonskimi ustanovami po svetu. Načrtno je spremljal nove metode varovanja in urejanja omenjenih gradiv ter postavil temelje zbirki slikovnega in filmskega gradiva, ki ga še danes uporabljajo za pripravo dokumentarnih oddaj in razprav. V torinskem predmestju Valdocco, kjer so bili osrednji uradi salezijanske skupnosti, se je ob vrsti drugih članov, ki so v Italijo prišli iz vzhodnoevropskih držav, odločil za odhod v misijone. Pri tem je bilo odločilno srečanje s predstojnikom južnoindijskih salezijanskih ustanov. Provincial Luis Jose Echandia Carreño (1905–1986), sicer po rodu Bask, je ravno takrat v Italiji iskal kandidate za indijski misijon in za delo v poklicnih šolah, ki so doživljale pravi razcvet. Pogovor je bil odločilen, da je bil Kešpret s strani vodstva določen za Indijo. Ker je bilo lažje dobiti dovoljenje za vstop in polet v Indijo iz Španije, se je s tovariši odpravil tja (samostojna Indija je namreč takrat šele navezovala diplomatske odnose z državami). Kasneje se je spominjal: *»Bilo je 20. decembra 1947. Veliko štirimotorno letalo družbe TWA je pristalo na letališču v Bombayu. Ko so odprli vrata, so vstopili trije uslužbenci s prasilniki in vsakega poprašili pod pazduho in drugje pod srajco. Bali so se, da prinašamo uši iz umazane Evrope v snažno Indijo. – V skupini smo bili štirje salezijanci iz slovenske inšpektorije: klerik Ignacij Kustec in sobratje pomočniki Branko Jurič, Ludvik Zabret in Ivan Kešpret. Prileteli smo iz Madrida prek Rima, Aten in Lide v Indijo Koromandijo. Veliko sem bral o tej deželi, a nikoli nisem pričakoval, da bo ta čudovita in skrivnostna dežela postala moja druga domovina. Prvi vtisi so močni, nepozabni: vročina, povsod*

*ogromna množica ljudstva, bogastvo in revščina. Med temi ljudmi bo torej naše misijonsko področje dela.»*⁸

Prišli so v pravkar osamosvojeno Indijo, ki se je srečevala s številnimi težavami, predvsem z revščino in pomanjkanjem hrane. Skrb za organiziranje proizvodnje hrane je bila prva naloga. V to se je vključil Ludvik Zabret, ki je postal oskrbnik šolskega posestva v kraju Kotagiri blizu Madrasa; takoj je usposobil nasad čaja, ki je pomembno pomagal pri vzdrževanju ustanove. Ignacij Kustec je nadaljeval študij teologije, se učil angleščine in pomagal kot vzgojitelj v več vzgojnih ustanovah, Branko Jurič⁹ in Ivan Kešpret pa sta bila dodeljena v izobraževalna središča Tirupatur, kjer so bile poklicne šole. Čeprav so imeli nezaupljiv odnos do tujcev, so bili v zavodih lepo sprejeti. Po zaslugi istega inšpektorja Carreña so salezijanci poleg vodenja več vrst izobraževalnih ustanov začeli načrtno delati za domače poklice. Za Kešpreta je bila prva postaja Madras, kjer se je uvažal v krajevne navade ter si pospešeno pridobival znanje angleščine in krajevnega jezika tamil. Največ pozornosti pa je namenil strokovnemu delu, na katero se je pripravljaval v Italiji. Dodeljen je bil nadškofu Ludviku Mathiasu (1887–1965), voditelju nadškofije Madras, ki je prihajal iz Belgije, pri urejanju škofijske dokumentacije.¹⁰ Ugledni nadškof je bil dober organizator in načrtovalec. Kot neformalni voditelj indijskega episkopata je v svoji škofiji pokazal model vzpostavljanja škofijske kurije. Pripravil je priročnik o organizaciji škofijskih uradov, vključno s skrbjo za zbiranje, urejanje in varovanje dokumentarnega gradiva, posebej načrtov in fotografij. Priročnik je bil cenjen tudi zunaj Indije. Kešpret je bil s svojimi izkušnjami in znanjem nadškofu Mathiasu izvrsten pomočnik, ker je nadškof hotel ustanoviti urejeno zbirko gradiva, ki bi govorilo o začetkih cerkvenih ter izobraževalnih struktur na ozemlju nadškofije Madras (takšno ime je uporabljeno v zapisih o stikih med Slovenijo in Indijo; po osamosvojitvi Indije so mestu dali prvotno tamilsko ime Chennai).¹¹

Vključitev v indijske ustanove

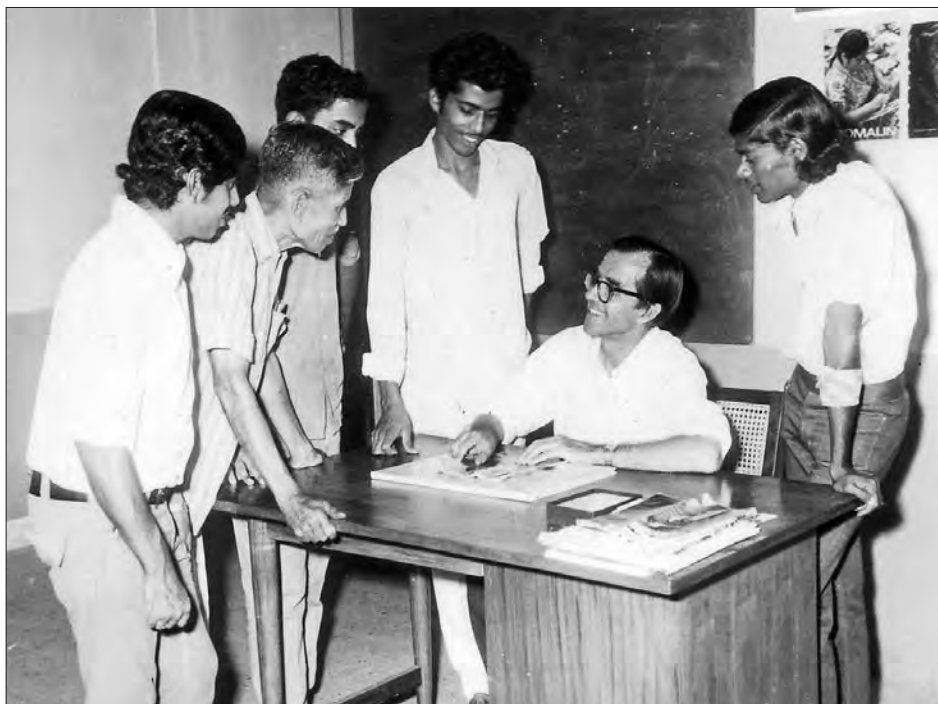
Hkrati z učenjem angleščine in krajevnega jezika je imel Kešpret možnost, da se je uvažal v krajevne razmere in spoznaval sistem delovanja vzgojno-izobraževalnih ustanov, ki so jih imeli člani salezijanske skupnosti. Imel je dovoljenje za enoletno bivanje v deželi, moral pa se je podvreči pravilom, ki so veljala

⁸ Ciglar, *V misijonskih brazdah Indije*, str. 101.

⁹ Branko Jurič je bil doma iz okolice Splita. V Indiji je deloval kot mizarški mojster do leta 1959; takrat se je preselil v Španijo.

¹⁰ Prim. Mathias, *Quarant'anni di missioni in India*.

¹¹ V enem svojih obsežnejših dopisov iz septembra 1951 je predstavil svoje delo pri zbiranju fotografskega in drugega dokumentarnega gradiva, za kar ga je pooblastil nadškof Mathias (Kešpret, Glas iz Indije, str. 10–12).

Ivan Kešpret pri pouku z vajenci (ASD, fototeka).

za tujce; med drugim je moral biti vsako leto cepljen proti kugi in koleri. Kmalu po prihodu je bil poslan v Tirupattur, kjer je bil osrednji zavod za salezijanske aspirante iz južne Indije, bodoče brate in duhovnike. Zavod je nudil možnost bivanja in izobraževanja kar okoli 200 gojencem, ki so prihajali iz pokrajin Kerala, Tamil Nadu, Goa in Bombay (Mumbai). Med njimi so se vsaj nekateri odločali za vstop v redovno skupnost. Tako so vsako leto v noviciat poslali okoli 30 kandidatov, nekateri so se odločili za duhovništvo ali redovništvo, drugi so imeli s spričevalom o končani srednji šoli boljše možnosti za življenjsko kariero. V obsežni skupnosti je Kešpret imel še nalogo skrbeti za bolne. »Kjer je 230 ljudi v hiši, je vedno kdo bolan. V bolniški sobi je bilo 15 postelj ... Čudno, sam nisem nikoli zbolel, čeprav sem bil vedno med bolnimi«, je zapisal.¹² Njegov misijonski tovariš Zabret se je tega časa spominjal takole: »Prvih deset let je bil Ivan bolničar v Tirupatturju, kjer je bil zelo cenjen zaradi svoje potrpežljivosti in uslužnosti. Vsem je bil noč in dan na razpolago.«¹³ Hkrati je bil vzgojitelj trideseterici aspirantov, pomagal jim je pri učenju in pridobivanju delovnih navad (morali so sodelovati pri obdelovanju riževih polj in nasadov sladkornega trsa), zanje pa je organiziral tudi prostočasne dejavnosti. Že na tem mestu ga je pritegnila indijska glasba, tako da je ustanovil deški zbor, s katerim je sodeloval pri raznih prireditvah v cerkvi in gledališki dvorani. Kot je mo-

goče razbrati iz pričevanj njegovih učencev in občasnih zapisov, je v tem obdobju pridobil tudi določeno formalno glasbeno izobrazbo.

Poleg aspirantata so odprli strokovno šolo za tiste, ki so želeli postati salezijanski bratje in delovati na posameznih poklicnih področjih. Uvajali so jih v mehaniko, mizarstvo, tiskarstvo, rezbarstvo in druge poklice. Tu so delovale splošne, strokovne in srednje šole (označevali so jih z angleškim izrazom »high school« ali »college«). Branko Jurič je tu postal mojster v mizarški šoli in je izobraževanje mizarjev postavil na povsem nove temelje. Kešpret je prevzel skrb še za pevski zbor, ki je sodeloval pri cerkvenih slovesnostih. V začetku avgusta 1953 so se vsi slovenski salezijanci, ki so v tistem času delovali v Indiji, prvič zbrali v Tirupatturju na posvečenju in novi maši Ignaca Kusteca.¹⁴ S svojim pevskim zborom je slovesnost popestril tudi Kešpret, ki je spomin na ta dogodek ohranil s številnimi fotografijami.¹⁵

Povečevanje števila ustanov in obiskovalcev raznih šol je narekovalo, da so leta 1968 za potrebe srednješolcev postavili novo poslopje zunaj mesta Tirupattur. »Mene so imenovali za prvega ekonoma. Pustiti sem moral bolničarsko delo in se posvetiti denarnim zadevam. Skrbel sem za hrano in druge potrebe zavoda, nadzoroval posestvo in načrtoval, kaj bomo doma pridelali. V meni se je spet zbudil kmet. Vsaj dvakrat na

¹² Povzetek daljšega dopisa v Ciglar, *V misijonskih brazdah Indije*, str. 106.

¹³ Zabret, *Misijonar o misijonarju*, str. 7.

¹⁴ Ignac Kustec (1923–2005) je v Indiji deloval do leta 1963, ko se je vrnil v Slovenijo (ASD, osebna mapa).

¹⁵ Prim. Bernik, *Slovenska nova maša v Indiji*. Daljše poročilo pod naslovom Nova maša v Tirupatturju je bilo objavljeno v *Naše delo* 8, 1953, št. 6, november–december, str. 6–9.

dan sem obšel vse njive in nasade. Povišal sem delavcem plačo, a tudi zahteval, da bolj pridno delajo.«¹⁶ Kot ekonom novoustanovljenega zavoda je dal nov zagon gospodarski preskrbi – zemlja okrog zavoda je zaživela: na poljih so začeli gojiti riž, arašide, indijsko zelenjavo, razne vrste prosa in drugo. To je bil prvi primer v Indiji, da je upravo neke ustanove prevzel brat; do tedaj so namreč takšne naloge opravljali izključno duhovniki.

Poleg tega je imel več nalog na ravni indijske inšpektorije, ki je imela središče v Bombayu – Don Bosco Matunga. Beležil je dejavnosti, ki so bile organizirane v mestni četrti, kjer se je šolalo več kot dva tisoč petsto fantov – od vrtca do osmega razreda gimnazije.¹⁷ Kot uradni fotograf je skrbel, da so bili z življenjem Cerkve v Indiji seznanjeni cerkveni listi po vsem svetu. Zato je spremljal različne cerkvene dogodke in nato fotografije posredoval novinarjem, ki so jih uporabljali za pripravo poročil. Ker je moral biti veliko na poti, mu je to pomagalo pri seznanjanju z vsemi razsežnostmi indijskega življenja in delovanjem tamkajšnjih struktur. Hkrati je oblikoval fotografske zbirke, ki so postajale del dokumentarnega gradiva domala vseh cerkvenih ustanov na ozemlju nadškofije Madras. Ko je bil v začetku decembra 1964 v mestu Bombay (Mumbai) pripravljen 38. mednarodni evharistični kongres, ki se ga je na povabilo tamkajšnjega nadškofa Graciasa udeležil papež Pavel VI., je bil Ivan Kešpret v pripravljalnem odboru in nato uradni fotograf. V posebno zadovoljstvo si je štel, da je lahko med gosti pozdravil škofa iz Maribora, dr. Maksimilijana Držičnika. Kongresno dogajanje, na katerem se je zbralo več kot štiri milijone ljudi, je naredilo trajen vtis tako na papeža Pavla VI. kot na Kešpreta. Za papeža pravijo, da je ob tem dobil zamisel o pripravi svoje znamenite okrožnice *Populorum progressio – O delu za razvoj narodov*, Kešpret pa se je v svojih dopisih vedno znova vračal na svoja doživetja v času kongresa ter s fotografijami polnil strani časnikov in revij.¹⁸

Nov začetek v Madrasu

Dobri dve desetletji po prihodu v Indijo je Kešpret delal v vzgojno-izobraževalnem središču salezijske skupnosti v Tirupatturju, na podeželju, leta 1970 pa je postal član učiteljske ekipe v Rinaldi Juniorate, Salesian Institute of Graphic Arts (SIGA) v Madrasu, prestolnici indijske zvezne države Tamil Nadu. Tu so indijski salezijanci postavili novo in moderno tiskarno, eno od svojih desetih ustanov v tem mestu; iz nje se je razvil SIGA Polytechnic College. Kešpret se je moral preseliti v vele mesto in se na novo prilagajati. Po nekajmesečnem usposabljanju

nju v eni od tamkajšnjih tiskarn je prevzel vodenje grafičnega oddelka v šoli ter skrbel za redno posodabljanje tiskarne in drugih oddelkov. Po dvajsetih letih dela v šoli je poročal: »Leta 1970 smo dobili prvi offset. Leto pozneje smo opremili fotografski odderek, potreben za izdelovanje klisejev in plošč za barvni tisk. To je bila moja specializacija. Moral sem poučevati teorijo in prakso. Priznam, da sem bil na začetku samo pol strani pred fanti. Sedaj imamo že 6 offsetnih strojev in v kratkem bodo dodali dvobarvne in štiribarvne. Linotype in monotype, ki so bili včasih moderni za stavce, rabimo samo še za ogled. Njihovo mesto so prevzeli elektronski stavni računalniki.«¹⁹ Šolski ritem je bil organiziran tako, da so gojenci ob dopoldnevih imeli teoretični pouk, popoldne pa praktično delo v tiskarnah. Gojenci niso bili vsi katoličani, so pa zelo cenili izobrazbo, ki so jo pridobili v tej ustanovi, saj jim je odpirala pot v družbo in zagotavljala dostojno življenje. V skladu z indijsko zakonodajo so v šolo morali sprejemati tudi otroke drugih veroizpovedi. Svojim znancom je Kešpret v enem od dopisov zapisal: »Začetek in vzdrževanje strokovne šole stane veliko več kot kakršna koli gimnazija. Stroji postajajo vsak dan bolj komplicirani, popolni in zato tudi dražji. V zadnjem času si šole brez računalnikov ne moremo predstavljati. Elektronika je močno posegla v učni načrt in tudi v žepe lastnikov šol.«²⁰ V šolskem letu 1975/76 se je dodatno izobraževal v Italiji, kjer je opravil tečaje za litografski in offsetni tisk, kar mu je omogočilo, da je prevzel naloge organiziranja grafične šole in tiskarne. Izkazal se je predvsem kot dober učitelj v tiskarskih šolah in odličen fotograf. Ko so se odprle možnosti priprave in izdelave filmov, je bil med prvimi, ki je film uporabil za predstavljanje salezijskega dela. Med prvimi je posnel film o gospodarskih podvigih misijonarja Ludvika Zabreta v Goi, kjer je ne le skrbel za prehrano številnih prebivalcev zavoda, temveč je tudi uvajal nove tehnologije na področju pridobivanja vode in odkrivanja vodnih virov.

Sredi sedemdesetih let je bil Kešpret občasno poslan v pokrajino Kerala, ki je bila večinoma katoliška, da bi zbral dokumentacijo o salezijskem delu in posnel kak film. Večina indijskih salezijancev je v tistem času prihajala iz Kerale, v številnih družinah je bilo več duhovnih poklicev, bratov in sester ter duhovnikov. Doživel je pravi razcvet navdušenja za vstop v skupnost. V kraju Mulakara so salezijanci odprli nov aspirantat za 150 kandidatov. Prevzeli so tudi nove oblike dela med mladimi, na primer pobiljševalne zavode za mladostnike. Kmalu so se pokazali dobri sadovi tako pri pridobivanju znanj kot uvajanju v obrtne poklice. »Delo med mladimi je trdo in težko, a uspehi ne izostajajo. Večina fantov obiskuje šolo ali se učijo obrti. Tako, da je bila tudi policija nad

¹⁶ Ciglar, *V misijonskih brazdah Indije*, str. 107.

¹⁷ Kešpret, *Potovanje po Indiji*, str. 6–7.

¹⁸ Kešpret, *Pismo iz Indije*, str. 199.

¹⁹ Ciglar, *V misijonskih brazdah Indije*, str. 109.

²⁰ Prav tam, str. 108.

Ivan Kešpret s skupino gojencev tiskarske šole (ASD, fototeka).

vsem tem začudena», je zapisal v pismu *Katoliškim misijonom*.²¹

Indijski salezijanci so cenili delo, ki ga je Kešpret opravljal v njihovi sredi. Ko so 31. januarja 1990 odprli novo poslopje mladinskega centra Don Bosco Youth Centre–Rinaldi Hall, je bil prav on izbran za slavnostno otvoritev prostorov. Kot priznanje za 28-letno delovanje v ustanovi SIGA so ustanovili dve štipendiji, ki se imenujeta po Ivanu Kešpretu (Bro. John Kespret Award). Vsako leto ju dobita študenta, ki sta se odlikovala po zavzetosti za študentsko delo in skupnost. Kot je razvidno iz spletne strani province Chennai, so se Kešpreta oktobra 2020 ob stoletni-

ci njegovega rojstva spomnili s posebno prireditvijo.²²

Za lastno dušo je Kešpret ob nedeljah in praznikih pomagal v bližnji župniji (kraj Kotagiri), kjer je po letu 1975 vodil pevski zbor. »Že več kot 15 let poučujem petje v naši župniji. To mi je v razvedrilo. Pri petju pozabim na težave. Dvakrat na teden imamo pevske vaje. Pevci so fantje in dekleta ter skupina sester. Pojemo štiriglasno, kolikor je pač za razmere mogoče«, je zapisal v enem svojih pisem.²³ Med papirji v njegovi zapuščini je mogoče najti tudi notne liste, na katere si je zapisoval posamezne melodije za izvajanje določenih liturgičnih besedil.

²¹ Pismo v *Katoliški misijoni*, št. 10, oktober 1976, str. 389.

²² Prim. spletno stran www.donboscochennai.org (29. 3. 2021).

²³ Ciglar, *V misijonskih brazdah Indije*, str. 109.

Še zadnja postaja

Ko so mu začele pešati moči, je Ivan Kešpret leta 1998 postal član skupnosti v kraju Yellagiri Hills, Mangalam, ustanovljene štiri leta pred tem. Tu so salezijanci vzpostavili osrednji noviciat za dve indijski provinci: Chennai (Madras) in Tiruchy, ob njem pa več socialnih dejavnosti, namenjenih mladim tistega območja. Ponujali so večerno šolanje, dnevna zbirališča za otroke iz najnižjih slojev ter prostčasne dejavnosti, zlasti v poletnem času. Osrednja pozornost v ustanovi je bila namenjena mladim, ki so se pripravljali na vstop v salezijansko redovno skupnost. Kešpret je delil življenje z njimi. »*Novince je zelo navdihoval s svojim življenjem in delom. Njegova točnost in rednost pri pobožnih vajah skupnosti je isto izzbavila tudi iz njih. Videli so ga pri trdem delu in pri prenašanju vseh bolečin in muk, ki so ga spremljale. Celo v svoji starosti je bil vedno zaposlen in vesel. V vsaki skupini novincev je vodil zbor, ki je liturgijo napravil zelo živo*«, je o njem v posmrtnem listu zapisal njegov predstojnik.²⁴ Čeprav je bil prvoten namen pri selitvi v to skupnost, da bi v miru preživel jesen svojega življenja, je takoj odkril možnosti dela na vrtu pri urejanju parka, ki je obdajal poslopje, ter pri spodbujanju glasbenih dejavnosti.

V enem svojih poročil misijonskim prijateljem je leta 1989 zapisal: »*Med mladino je moje delo. To me dela mladega. Moji lasje so še vedno temni in zato so mi nekateri mlajši nevoščljivi. Moral bi biti že v pokoju – drugo leto bom stopil v sedemdeseto leto – a za salezijanca ni pokoja. Trudi se in delaj, dokler moreš. Na koncu poti bom že našel kakšen kotiček, kjer me bodo sprejeli kot preužitkarja. A do konca si želim biti med mladino*«.»²⁵ Kešpret je bil med pionirji več salezijanskih ustanov v Indiji. Prvi rodovi indijskih salezijancev so bili njegovi gojenci. Ob Kešpretovi smrti leta 2002 so ugotavljali, da sta bila med njegovimi gojenci dva poznejša škofa in domala vsi salezijanski predstojniki.²⁶

Večdesetletno delo za širitev salezijanske navzočnosti v Indiji in za duhovne poklice je začelo prinašati sadove. Salezijanska skupnost v Indiji je letno začela dobivati na stotine novih poklicev. Povečevalo se je število novih ustanov, zato je bilo ustanovljenih več inšpektorij – ob Kešpretovem slovesu jih je bilo devet, vseh salezijancev pa več kot dva tisoč. Novi misijonarji od drugod niso mogli več prihajati, zato je bilo še pomembnejše delo za vzgojo domačih poklicev. Od začetka osemdesetih let preteklega stoletja so začeli iz Indije odhajati prvi misijonarji, ki so gradili temelje salezijanski navzočnosti v Afriki in drugih delih sveta.

Kešpretov pogled na Indijo

Ivan Kešpret, ki je v Indijo prišel le nekaj mesecev po razglasitvi njene neodvisnosti, je bil dober opazovalec vsakodnevne življenja in globalnih razmer v Indiji. V največji možni meri se je vključil v vsakodnevno življenje ljudi, predvsem tistih z dna družbe, zato je dobro poznal razmere, v katerih so živeli ljudje na podeželju in na ulicah. Zanimal se je za razvoj šolskih dejavnosti, zlasti na strokovnem področju. Za razvoj šolstva na tem področju so se najbolj zavzeli indijski škofje, ki so redovne skupnosti spodbujali k odpiranju novih šol.²⁷ Kešpret je hitro ugotovil, da Indijci zelo cenijo izobrazbo in da v njej vidijo možnosti življenjskega uspeha. Hkrati pa so bili zelo zavezani vrsti tradicionalnih struktur in vrednot, mestu izvornih indijskih religij in stanovski ureditvi družbe. 15. avgust 1947, ko je Indija razglasila neodvisnost, je bil zanj začetek nastajanja preoblikovane indijske družbe in odkrivanja bogatih možnosti, ki jih je delala ponujala.

Trideset let kasneje je v pogovoru za revijo *Ognjišče* ocenil spremembe, ki jih je doživel v tem času: »*Labko rečem, da je napredek prav občuten. Ko sem pred tridesetimi leti prišel v Indijo, ni bilo elektrike po vaseh, zdaj pa je prisvetila že praktično v vsako vas; veliko vodnjakov imajo, iz katerih črpajo vodo na elektriko, medtem ko so prej za zalivanje riževih polj rabili vole. Indija ima tudi veliko lepih cest in skoraj vsaka vas je povezana s svetom z avtobusom. Avtobusi sicer niso tako lepi kot naši, peljejo pa le! Kar pripovedujem velja seveda za južno Indijo, kajti severne ne poznam. Država Tamil Nadu, katere glavno mesto je Madras, se je v tem času izredno razvila*«.»²⁸

Odkril je zelo bogato religiozno, duhovno in kulturno zgodovino različnih ljudstev, ki so bila poseljena po indijskem polotoku. Marsikaj se mu je zdelo tuje ali pretiravanje. »*Božanstev je na tisoče. Zato si je lahko izbrati boga po svojem srcu. Krava, pravijo, je bivališče 300 bogov; zato jim je sveta, kakor tudi vse stvari, ki pridejo iz nje. Kdor ima srečo, da se ob smrti lahko drži kravi za rep, gre naravnost v nebesa. Bogovi stanujejo tudi v opicah, ki jih je vse polno in delajo veliko škodo. Gorje, če bi jih začel kdo pobijati*«, je zapisal v pismu konec leta 1948.²⁹

Hkrati je imel možnost, da je sodeloval z drugimi krščanskimi skupnostmi, ki so v Indiji oblikovale svoja središča, predvsem na področju socialnega in zdravstvenega dela. Šlo je za tam nastale Cerkve (Združena Cerkev južne Indije) in za različne luteranske denominacije, ki so prišle od drugod. Glede na predhodno poznavanje teh skupnosti je bil presenečen, kolikšno odprtost za sodelovanje so pokazale in kako so razumele potrebe ljudi, med katerimi so

²⁴ ASD, pismo Fr. Bellarmine, Bro. John Kespret, str. 3.

²⁵ Ciglar, *V misijonskih brazdah Indije*, str. 109.

²⁶ Prim. Zabret, Misijonar o misijonarju, str. 7.

²⁷ Prim. Kešpret, Madras – Indija, str. 4.

²⁸ Bole, Mlade Indijce uči tiskarske umetnosti, str. 8.

²⁹ Kešpret, Iz južne Indije, str. 14.

Ivan Kešpret na enem od indijskih vrhov (ASD, fototeka).

se ustalile.³⁰ Takoj je opazil, da so v takšnih razmerah dobri pogoji za razvoj ekumenskih idej.

V luči njegovih pogledov je zanimivo pričevanje, ki ga je zapisal leta 1989, po 42 letih bivanja v Indiji: »Indija je v teh letih po svobodi močno napredovala. Gmotno se dviga, industrija raste in s tem tudi blagostanje. O tem priča cestni promet, ki je vsak dan gostejši. Povprečna življenjska doba Indijca se je podaljšala za več let. Vendar je pot do cilja še dolga, kajti tudi najboljši vladi ne bo takoj uspelo izenačiti razlike med bogatimi sloji in tistimi, ki nimajo niti najpotrebnejšega. Preteklo bo morda še 200 let, preden bodo izginile kaste, preden bodo nehali sežigati mlade neveste samo zato, ker niso prinesle v hišo dovolj dote, preden bodo nehali deliti Indijce v večvredne in manjvredne.«³¹

Pozitivni so se mu zdeli tudi premiki v indijski Cerkvi. Videl je, da je v desetletjih, ki jih je podaril Indijcem, cerkveno vodstvo povsem prešlo v roke indijskih škofov in domačih duhovnikov. Čeprav so bili katoličani le majhen del indijske družbe, so imeli ugledno mesto prav zaradi dobrih šol in možnosti izobraževanja, ki so jih različne redovne skupnosti in

škofije nudile mladim Indijcem. Marsikdo je prav v šolskem in vzgojnem delu, ki ga je opravljala Cerkev, videl sovražnika in grožnjo izvorni indijski religiji, to je hinduizmu. »Pravijo, da je krščanstvo speči lev, ki se naenkrat lahko prebudi in napravi veliko škodo«, je zapisal v svojih pogledih.³²

Sklep

Lokovičan Ivan Kešpret je bil ne le poklicni fotograf, temveč tudi več pisec. Bil je poznan kot »človek številnih talentov in posebej več v fotografranju«, kot beremo v zgodovini salezijanske inšpektorije Tamil Nadu.³³ Njegova poročila in pisma so bila zanimiva, zato so jih radi prebirali. O svojem delu in napredku salezijanskih ustanov v Indiji je redno poročal za salezijanski tisk, najprej za *Naše delo*, in za slovensko misijonsko revijo *Katoliški misijoni*, ki je izhajala v Argentini. Na Slovenskem je njegovo delo spremljala *Družina*, oglašal se je v *Ognjišču*, ko pa je bil obnovljen *Salezijanski vestnik*, je postal tudi njegov sodelavec. Kljub velikim razdaljam in zapo-

³⁰ Prim. Kešpret, *Ekumenizem v misijonih*, str. 226.

³¹ Ciglar, *V misijonskih brazdah Indije*, str. 110.

³² Prav tam.

³³ Prim. *His Dreams Turns Gold*, str. 157.

slenosti se je občasno le odločil za obisk domovine in domačih. To je nameraval storiti že leta 1959, a mu jugoslovanske oblasti niso izdale potnega lista.³⁴ Zato se je prvič odpravil na pot po dvajsetih letih bivanja v Indiji – zadnje tedne leta 1967 in na začetku 1968. Po vrnitvi je zapisal: »Moji občutki so bili tokrat veliko močnejši kot ob prvem prihodu. Videl sem strašno razliko med Indijo in Evropo. Rekel bi, da mi je bilo skoraj žal, da sem se vrnil. Premišljeval sem tudi, kaj neki bo moje delo doprineslo za blagor Indije. Bo kakor kaplja, ki jo vržeš na gorečo hišo. Pa sem se tolažil: Bolje ena kaplja kot pa nič. Bog lahko iz ene kaplje napravi velik potok.«³⁵ Ko se je leta 1976 v Torinu udeležil izobraževanja za offset tisk in litografijo, da bi lahko v tiskarni v Madrasu odprli nov oddelek, je obiskal salezijance na Slovenskem in se srečal s svojimi domačimi. Zadnjič je Slovenijo in svoje sorodnike obiskal leta 1987.

Ivan Kešpret je umrl v kraju Chennai (Madras) 17. maja 2002. Pokopali so ga na salezijanskem pokopališču v Tirupatturju. »Z njegovo smrtjo je salezijanska inšpektorija Chennai izgubila ponižnega in vedrega sobrata, ki je na vse okrog sebe naredil globok vtis s svojim preprostim in predanim življenjem«, je v posmrtnem listu zapisal njegov predstojnik.³⁶

Stike z domovino je ohranjal predvsem v pisni obliki. Po odhodu v Indijo je trikrat imel priložnost, da se je srečal z domačimi. Zato ga je osebno poznal le najožji krog članov družine. Prispevek naj pomaga, da se bo zapisal tudi v krajevno zgodovino.

VIRI IN LITERATURA

ARHIVSKI VIRI

ASD – Arhiv salezijanske družbe Ljubljana-Rakovnik
fasc. U2, kronike zavoda na Radni
fototeka
osebna mapa; pismo ob Kešpretovi smrti, ki ga je napisal Fr. Bellarmine

ČASOPISI

Slovenski dom, 1939.

LITERATURA

Bernik, Pavel: Slovenska nova maša v Indiji. *Naše delo* 8, 1953, št. 5, september-oktober, str. 12–13.
Bole, Franc: Mlade Indijce uči tiskarske umetnosti. *Ognjišče*, april 1977, str. 7–10.

Ciglar, Tone (ur.): *V misijonskih brazdah Indije: Zabret, Kešpret, Bernik*. Ljubljana: Katehetski center – Knjižice, 1990 (Misijonska knjižnica, 3).

His Dream Turns Gold, 1934–1984. Salesian Province of Tamil Nadu and Sri Lanka: s. a.

Kešpret, Ivan: Ekumenizem v misijonih. *Družina*, št. 20, 15. 10. 1966, str. 226–227.

Kešpret, Ivan: Glas iz Indije. *Naše delo* 7, št. 1, januar-februar 1952, str. 10–12.

Kešpret, Ivan: Iz južne Indije. *Naše delo* 4, št. 2, marec-april 1949, str. 11–14.

Kešpret, Ivan: Madras – Indija. *Družina*, št. 16/17, velika noč 1984, str. 4.

Kešpret, Ivan: Nazaj v Indijo. *Naše delo* 23, št. 3, maj-junij 1968, str. 16.

Kešpret, Ivan: Pismo iz Indije. *Družina*, št. 20, 15. 10. 1965, str. 199.

Kešpret, Ivan: Potovanje po Indiji. *Misijonska obzorja* 3, št. 4, oktober 1989, str. 6–7.

Lorenci, Mirko: Z ladjo Maribor po Srednjem in Daljnem vzhodu. *Večer*, 9. 6. 1987, str. 8–9.

Mathias, Luigi: *Quarant'anni di missioni in India*. Torino: LDC, 1965.

Rassiga, Mario: *Don Andrea Majcen. Missionario salesiano in Cina e Vietnam*. Ljubljana: Salezijanski inšpektorat, 1989.

Zabret, Ludvik: Misijonar o misijonarju. *Misijonska obzorja* 17, 2002, št. 4, str. 7.

Zaletel, Vinko: *Po Indiji sem ter tja*. Celovec: Družba sv. Mohorja, 1965.

SPLETNA STRAN

Salesian Province of Chennai:

www.donboscochennai.org

S U M M A R Y

Ivan Kešpret, a native of Lokovica. Photographer and teacher in India

Ivan Kešpret (1920–2002), a native of Lokovica, spent a good part of his life working in the south of India, where he moved only a few months after the country declared independence, and he followed its development first-hand for over fifty years. With the knowledge that he had obtained in Slovenia and Italy, and finally also in India, he first became a chronicle photographer of religious events, especially those organized by institutions under the Salesian order and within the framework of the Archdiocese of Madras (Chennai). He produced and edited documentary photography and later also film materials. He was

³⁴ V sporočilu svojemu znancu T. Vodetu objavlja Ciglar, *V misijonskih brazdah Indije*, str. 123.

³⁵ Kešpret, Nazaj v Indijo, str. 16.

³⁶ ASD, pismo Fr. Bellarmine, Bro. John Kespret, str. 1.

one of the first laymen to undertake various other, including administrative and leadership tasks, which were until then strictly in the domain of the clergy. Kešpret also earned reputation as a singing teacher and a choirmaster. He spent the last three decades of his life as a teacher at professional schools of print and graphic design. He taught several generations of young adults receiving their professional training at said schools and helped them set the foundations of

their independent and successful professional careers. When computers took the place of classical printing machines, he gave way to younger generations. Kešpret was a keen observer of the developments in India, and he avidly reported on them in Slovenian press, first among the emigrants and then also in Slovenia. The Indians continue to hold his work in grateful memory, among other things, by naming the scholarship fund and student awards after him.